

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКТАНЫШ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЮГАРЫ ЯХШЫЙ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

423765, Югары Яхшый авылы,
Яна урам, 17 нче йорт.
Тел.(885552)3-44-45.

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
АКТАНЫШСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ
РАЙОН СОВЕТ ВЕРХНЕЯХШЕЕВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

423765, с. Верхнее Яхшеево, ул. Новая,
дом 17. Тел.(885552) 3-44-45.
E-mail vyah.akt@yandex.ru

КАРАР

«07» август 2020 ел

РЕШЕНИЕ

№ 14

**Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы
Югары Яхшый авыл жирлеге Советы Регламенты турында**

"Югары Яхшый авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Уставының 33 статьясындагы 1 өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Югары Яхшый авыл жирлеге Советы

КАРАР БИРӨ:

1. Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Югары Яхшый авыл жирлеге Советы Регламентын (1нче кушымта) расларга.
2. Өлеге карарның үтөлешен контрольдә тотуны үз естемдә калдырам.

Югары Яхшый авыл жирлеге Башлыгы

Зиннатуллина Ж. Г.

Татарстан Республикасы
Актаныш муниципаль районы
Югары Яхшый авыл жирлеге
Регламентын кабул итү
турында Югары Яхшый авыл
жирлеге Советының 27.07.2020
ел № 14 карарына
1 нче кушымта

ЮГАРЫ ЯХШЫЙ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ РЕГЛАМЕНТЫ

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Регламентның эшчәнлек өлкәсе

1. Әлеге Регламент Югары Яхшый авыл жирлеге Советы (алга таба - жирлек Советы) эшчәнлеген оештыру мәсьәләләрен жайга сала, жирлек Советы сессияләрен чакыру, әзерләү һәм уздыру тәртибен, сессияләрдә карала торган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү тәртибен, даими комиссияләрне, жирлекнең башка органнарын, депутатларның хокукларын һәм бурычларын төзү тәртибен жайга сала, жирлек Советының һәм аның депутатларының үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибенә бәйле башка мәсьәләләрне жайга сала.

2. Әлеге Регламентны үтәү муниципаль берәмлек жирле үзидарә органнарының жирлек Советы депутатлары, органнары һәм вазыйфаи затлары өчен " Югары Яхшый авыл жирлеге", депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм сорауларын караучы жирлек Советы сессияләрендә катнашучы башка затлар өчен мәжбүри.

II бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ СЕССИЯСЕ, ЭШ ОРГАННАРЫ СЕССИЯСЕ

2 статья. Жирлек Советы сессиясе

1. Жирлек советы эшчәнлегенә төп формасы-жирлек советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә торган сессияләр. Әгәр анда сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, сессия тулы хокуклы дип санала.

Теркәлү мәгълүматлары буенча сессиядә сайланган депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 өлеше катнашса, Югары Яхшый авыл жирлеге Башлыгы күрсәтмәсе белән сессия башка вакытка күчерелә, ләкин 3 көннән дә артык түгел.

3 статья. Жирлек Советы сессиясен чакыру

1. Жирлек советының чираттагы сессияләре Югары Яхшый авыл жирлеге Башлыгы тарафыннан чакырыла.

2. Чираттан тыш сессияләр Югары Яхшый авыл жирлеге Башлыгы инициативасы буенча чакырыла, депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше Югары Яхшый авыл жирлеге Советы депутатлары санынан.

3. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең датасы, вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш сессиянең көне - бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Карар проектлары һәм аларга кушып бирелә торган материаллар чираттагы сессия ачылышына 3 көннән дә соңга калмыйча яисә чираттан тыш сессия ачылышына кадәр бер тәүлек кала депутатларга бирелә.

5. Сессияләр арасындагы чорда жирлек советы эшчәнлеге даими комиссияләр, депутат берләшмәләре, фракцияләр, вакытлыча булдырылган комиссияләр (шул исәптән күчмә утырышлар), депутат көннәре һәм башка рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

4 статья. Жирлек Советы сессиясе эшендә хәбәрдарлык

1. Жирлек Советы сессияләре ачык булып тора. Депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелеге карары буенча ябык сессияләр үткәрелергә мөмкин, аларда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук законнар нигезендә ябык сессияләрдә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

2. Сессия эшендә Актаныш муниципаль районы дәүләт хакимиятенә вәкилләклә органнары депутатлары, башкарма хакимият органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары, жирлек Советы чакырган башка затлар катнаша ала.

3. Жирлек Советы сессиясендә ижтимагый оешмалар, юридик затлар, территорияль ижтимагый үзидарә органнары, массакуләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, гражданныр (алга таба - жирлек Советы депутатлары булмаган затлар) катнаша ала.

4. Жирлек Советы депутатлары булмаган затлар өчен жирлек Советы сессияләрендә, даими комиссияләрдә махсус урыннар бирелә.

5 статья. Сессиянең эш тәртибе

1. Сессия Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт гимннары белән ачыла һәм ябыла.

2. Жирлек Советы сессияләре 10.00 сәгаттә башлана. Жирлек Советы сессиясе башланганның башка вакыты жирлек Советы сессиясен чакыру турында карар кабул иткәндә жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнергә мөмкин. Сессияне үткөрү вакытын озайту сессиядә рәислек итүче тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан кабул ителә.

3. Жирлек Советы карары буенча сессия эшендә сессиядә карала торган мәсьәләләр буенча документлар, материаллар һәм мәгълүмат әзерләү өчен кирәкле срокка тәнәфес игълан ителергә мөмкин.

4. Сессиягә килгән депутатларны теркәү сессия ачылышына бер сәгат кала башлана, ә жирлек советы сессиясе ачылганның соң өлгә функцияләренә сессия секретариаты башкара.

6 статья. Сессиядә рәислек итүче

1. Жирлек Советы сессиясен жирлек Башлыгы ача һәм алып бара, ә ул булмаганда - аның урынбасары.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлеге Советының беренче сессиясен, яңа башлык сайланганы, жирлек Советының өлкән депутаты ача һәм алып бара.

3. Сессиядә рәислек итүче:

- сессияне ача һәм яба;
- сессия эше өчен кворум булуны билгели һәм аның үтәлешен күзәтә;
- сессиянең эш тәртибенең өлгә Регламентка яисә жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән сессияне үткөрү тәртибенә туры килүен тәэмин итә;
- докладчыларга, өстәмә докладчыларга һәм чыгыш ясаучыларга сүз бирә;
- язмача сораулар, гаризалар, белешмәләр игълан итә;
- депутатларга телдән сораулар, сораулар һәм белешмәләр, сессияне алып бару буенча искәртмәләр, тәкъдимнәр, карар проектлары буенча төзәтмәләр, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар өчен сүз бирә;
- карарлар кабул итүне таләп итә торган мәсьәләләр буенча депутатлар тавыш бирүне үткөрә һәм аның нәтижәләрен игълан итә;

- сессия эшен тээмин итүгө, даими комиссиялөргө, депутатларга, жирлек Советы аппаратына бэйле йөклөмөлөр бирэ;
- жирлек Советы сессиясе беркетмәсенә кул куя;
- әлеге регламент нигезендә сессияне үткөрү процедурасына бэйле башка функциялөрне гамәлгә ашыра.

7 статья. Сессия секретариаты, хисап, редакция комиссиясе

1. Әлеге Регламент нигезләмәләрен үтәүне тээмин итү максатларында сессияне үткөрү тәртибенә кагылышлы өлешендә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән санда секретариат сайлана.

Секретариат чыгышлар өчен язу алып бара, депутат запросларын һәм мөрәжәгатьләрен, сорауларын, белешмәләрен, хәбәрләрен, гаризаларын, тәкъдимнәрен һәм башка материалларны, шулай ук граждандардан килгән материалларны терки.

2. Карала торган мәсьәлә буенча депутатларның мөрәжәгатьләрен һәм фикерләрен исәпкә алу һәм сессиядә карар проектының ахыргы текстын эшләү өчен 3тән 5 депутатка кадәр редакция комиссиясе сайланырга мөмкин.

3. Жирлек Советы сессиясендә карарлар кабул иткәндә тавыш бирү нәтижәләрен билгеләү өчен 3 депутаттан торган хисап комиссиясе сайлана.

III бүлек. КӨН ТӘРТИБЕН ФОРМАЛАШТЫРУ МӘСЬӘЛӘЛӘРЕН КАРАУГА ӘЗЕРЛӘУ

8 статья. Көн тәртибенә сораулар керту

1. Авыл жирлеге Советы сессиясенәң көн тәртибенә сораулар жирлек Башлыгы, даими комиссияләр, депутатлар, Башкарма комитет житәкчесе, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе, прокурор тарафыннан кертелә.

2. Жирлек Советы сессиясендәге мәсьәләләрне, карар проектларын карау турындагы тәкъдимнәр белән шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары, хокукый инициативаны гамәлгә ашыру тәртибендә граждандарның инициатив төркеме мөрәжәгать итәргә хокуклы.

Хокукый ижади инициативаны гамәлгә ашыру субъектлары һәм тәртибе кануннар, муниципаль берәмлек Уставы " Югары Яхшый авыл жирлеге (алга таба - жирлек Уставы) һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

3. Авыл жирлеге Советы сессиясендәге мәсьәләләрне карау буенча тәкъдимнәр жирлек Башлыгына сессияләр арасындагы чорда кертелә.

9 статья. Көн тәртибен раслау

1. Көн тәртибе проекты сессиядә катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән нигез итеп кабул ителә.

2. Сорауларны алмаштыру, аларның формулировкаларын төгәлләштерү, өстәмә мәсьәләләр турында тәкъдимнәр, шулай ук көн тәртибенән мәсьәләләрне төшереп калдыру турында тәкъдимнәр 1 өлештә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

3. Тәкъдимнәр буенча фикер алышканнан соң, көн тәртибе депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән раслана.

10 статья. Мәсьәләләрне карауга әзерләү

1. Карар проектлары һәм кушып бирелә торган документлар сессияне үткөрү датасына кадәр 15 көннән дә соңга калмыйча, көн тәртибенә тиешле мәсьәләне кертекән затлар тарафыннан жирлек Советына тапшырыла.

2. Жирлек Советы каравына кертелә торган карар проектлары, кагыйдә

буларак, тиешле даими комиссия утырышында алдан каралырга тиеш.

3. Муниципаль берәмлек бюджеты турындагы карарларның проектлары " Югары Яхшый авыл жирлеге" (алга таба - жирлек бюджеты), аның үтөлеше турындагы отчетлар даими комиссияләр утырышларында һичшиксез алдан каралырга тиеш.

Жирлек бюджеты, аның үтөлеше турындагы хисап проектлары муниципаль берәмлектә бюджет процессы турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә кертелә һәм карала " Югары Яхшый авыл жирлеге"

Муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләр буенча карар проектлары, төзелгән килешү нигезендә, Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы тарафыннан мәжбүри рәвештә каралырга тиеш.

11 статья. Жирлек Советы сессиясендә карау өчен карар проектларын кертү

1. Карар проекты 1, 2 өлешләрендә күрсәтелгән затлар тарафыннан кертелә.

2. Карар проектларына түбәндәге материаллар теркелә:

- аңлатма язуы;
- белешмә материаллар (кертелә торган мәсьәлә буенча мәгълүмат, иллюстратив материал, схемалар, таблицалар һ. б.);
- финанс-икътисадый нигезләү (әлеге проектны тормышка ашыру матди чыгымнар таләп иткән очракта);
- Актаныш муниципаль районы контроль-хисап палатасы бәяләмәсе (әгәр карар проекты муниципаль финанс тикшерүе предметы булган мәсьәләләргә кагылса);
- чагыштырма таблица (жирлек Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кертелгән очракта);
- әлеге мәсьәлә буенча чыгыш ясаучылар һәм чакырылган докладчылар исемлеге;
- әлеге проект кабул ителүгә бәйле рәвештә кабул ителергә, үзгәртелергә, үз көчен югалткан дип танылырга яки туктатылырга тиешле муниципаль хокукый актлар исемлеге;
- проектны муниципаль берәмлекнең рәсми порталында (Aktanysh.tatar.ru) урнаштыру һәм, бәйсез экспертларның нәтижеләрен дә кертәп, коррупциягә каршы бәйсез экспертиза уздыру нәтижеләре турында мәгълүмат.

3. Башкарма комитет, контроль-хисап палатасы житәкчеләре, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе рәисе тарафыннан кертелгән карар проектлары тиешле органда билгеләнгән тәртиптә килештерелергә тиеш. Озату материалларында башкаручының фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы һәм эш телефоны, шулай ук проектны эшләгән бүлекчә житәкчесе булырга тиеш.

4. Бюджет чараларын бүлүгә, муниципаль милеккә идарә итүгә, жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның контроль, рәхсәт, теркәү, юрисдикцион вәкаләтләрен регламентлаштыра торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы норматив характердагы карарлар проектлары коррупциоген факторларны ачыклау предметына (коррупциягә каршы экспертиза) экспертиза узарга тиеш. Коррупциягә каршы экспертиза башка карарлар проектларына карата авыл жирлеге Башлыгы йөкләмәсе буенча үткәрелә.

5. Карар проектлары, кагыйдә буларак, тиешле мәсьәләләр кертелгән даими комиссия тарафыннан карала. Карау нәтижеләре буенча даими комиссия әлеге мәсьәләне жирлек Советы сессиясенә кертүнең максатка ярашлылыгы, шулай ук әлеге мәсьәләне сессиядә карауга әзерлеге турында бәяләмә бирә.

6. Сессиягә чыгарылган карар проектлары юридик хезмәт житәкчесе һәм жирлек Башлыгы урынбасары тарафыннан визага кертелә.

12 статья. Хокукый һәм коррупциягә каршы экспертиза

1. Хокукый экспертиза юридик хезмәт тарафыннан үткәрелә. Карар проектын

закон таләпләренә туры килә дип тану очрагында, проект юридик бүлек башлыгы тарафыннан визага кертелә. Югыйсә, материаллар эшләп бетерү өчен жибәрелә яки тәкъдим ителгән проектның закон таләпләренә туры килмәве турында юридик бүлек бәяләмәсе белән депутатларга өләшенә.

2. Коррупциягә каршы экспертиза аны законнар белән билгеләнгән тәртиптә үткөрүгә вәкаләтле затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Норматив характердагы карарлар проектларына карата законнарда билгеләнгән тәртиптә коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәрелә.

Коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткөрү максатларында әлеге карар проектлары муниципаль берәмлекнең рәсми порталында урнаштырыла (Aktanysh.tatar.ru) бәйсез экспертларның бәяләмәләрен кабул итү башлану һәм тәмамлау датасын күрсәтеп, аны жирлек Советына карауга керткәнче биш көннән дә соңга калмыйча.

Әлеге бәяләмәләр законлылык, хокук тәртибе, хәбәрдарлык һәм депутат этикасы мәсьәләләре буенча даими комиссия тарафыннан кабул ителгән көннән алып 30 көннән дә артмаган вакыт эчендә каралырга тиеш һәм тәкъдим итү характерына ия. Коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәргән граждандан яисә оешмага, бәяләмәдә ачыкланган коррупциоген факторларны бетерү ысулы турында тәкъдим булмаган очраклардан тыш, мотивлаштырылган җавап жибәрелә.

Бәяләмәләргә карау нәтижеләре буенча карар проекты эшләп бетерелергә мөмкин.

IV бүлек. КӨН ТӘРТИБЕНДӘГЕ МӘСЬӘЛӘЛӘР БУЕНЧА ФИКЕР АЛЫШУ

13 статья. Сораулар буенча фикер алышу процедурасы

1. Авыл жирлегә Советы сессиясендә бу мәсьәлә буенча фикер алышу процедурасы үз эченә ала:

- докладчы чыгышы;
- өстәмә докладчының чыгышы (кирәк булганда);
- депутатларның сораулары һәм аларга җаваплар;
- фикер алышуларда чыгыш ясау;
- докладчының йомгаклау сүзе (кирәк булганда);
- документны кабул итү өчен тавыш бирү "нигез өчен";
- кәргән төзәтмәләргә редакция комиссиясе тарафыннан игълан итү;
- төзәтмәләр авторларының чыгышы (кирәк булганда);
- төзәтмәләр буенча тавыш бирү (кирәк булганда);
- тавыш бирү "тулаем".

14 статья. Сүз бирү

1. Мәсьәлә буенча доклад белән, кагыйдә буларак, әлеге мәсьәләгә сессиягә караган зат, яки тиешле мәсьәлә буенча карар проектына озату материалларында докладчы сыйфатында күрсәтелгән зат чыгыш ясый.

2. Әлеге мәсьәлә буенча өстәмә доклад белән әлеге мәсьәләгә караган даими комиссия рәисе, яки комиссия кушуы буенча аның составына керүче депутатларның берсе чыгыш ясый.

3. Карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сүз бирү турындагы мөрәҗәгатьләр сессиядә рәислек итүче исеменә (кагыйдә буларак, язма рәвештә) тапшырыла.

4. Сессиядә рәислек итүче фикер алышуларда чыгыш ясау өчен сүз бирә.

5. Процедура һәм тавыш бирү мотивлары буенча сүз, шулай ук сорауларга җаваплар өчен чираттан тыш һәм тавыш бирүгә кадәр бирелергә мөмкин.

6. Фикер алышулар туктатылганнан соң, рәислек итүче сүзне редакция

комиссиясе вәкиленә бирә.

7. Жирлек Башлыгы, аның урынбасары, Башкарма комитет житәкчесе теләсә кайсы вакытта чыгыш ясау өчен сүз алырга хокуклы.

8. Сессиядә рәислек итүче, әгәр депутатларның күпчелек тавышы белән башка карар кабул ителмәсә, депутат булмаган затларга сүз бирергә мөмкин.

15 статья. Чыгышлар өчен вакыт

1. Докладлар, өстәмә докладлар һәм йомгаклау сүзләре өчен вакыт рәислек итүче тарафыннан докладчылар һәм өстәмә докладчылар белән килешү буенча билгеләнә, әмма доклад өчен 30 минут һәм өстәмә доклад өчен 15 минут.

2. Көн тәртибендәгә мәсьәләләрне караганда, жирлек бюджетыннан, аларның үтәлеше турындагы хисаплардан тыш, жирлек советы, мәсьәләнең асылы буенча кыскача мәгълүмат белән һәм бирелгән сорауларга җаваплар белән чикләнеп, докладны тыңламаска карар кабул итәргә мөмкин.

3. Башка очракларда бирелә:

фикер алышуларда чыгыш ясау өчен-7 минутка кадәр,

кабат чыгыш ясау өчен-3 минутка кадәр,

процедура буенча-3 минутка кадәр,

тавыш бирү мотивлары буенча-3 минутка кадәр,

депутатлар булмаган затларга-сессия карары буенча 3 минутка кадәр.

4. Кирәкле очракларда рәислек итүче сессиядә катнашучы депутатларның күпчелеге ризалыгы белән чыгыш ясау вакытын озайтырга мөмкин.

16 статья. Фикер алышуларны туктату

1. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәлә рәислек итүче чыгыш ясау өчен язылган һәм чыгыш ясаган депутатлар санын игълан иткәннән соң хәл ителә.

2. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәләне хәл иткәннән соң, билгеләнгән саннан кимендә өчтән бер өлеше булган депутатлар төркеме әлеге депутат төркеме вәкиленә сүз бирүне сораса, рәислек итүче аңа чыгыш ясау өчен вакыт бирә.

17 статья. Жирлек Советы сессиясендә чыгышларның тәртибе һәм этикасы

1. Чыгышлар трибунадан яисә микрофоннардан рәислек итүче ризалыгы белән Татарстан Республикасы дәүләт телләренең берсендә башкарыла.

2. Жирлек Советы депутаты бер үк мәсьәлә буенча ике тапкыр чыгыш ясарга мөмкин. Башка зат файдасына чыгыш ясау хокукын тапшыру рөхсәт ителми.

3. Докладчыларга сораулар депутатлар тарафыннан телдән бирелергә яки секретариат аша язма рәвештә җибәрелергә мөмкин.

4. Сессиядә чыгыш ясаучы үз чыгышында депутатларның һәм башка затларның намусына һәм абруена кагылышлы тупас һәм әдәпсез сүзләр кулланмаска, кемгә дә булса адреска нигезсез гаепләргә юл куймаска, белә торып ялган мәгълүмат кулланырга, законсыз көч куллануга өндәргә тиеш түгел. Бу очракта рәислек итүче мондый сүзләргә һәм чакыруларга юл куймау турында кисәтү ясарга хокуклы. Икенче кисәтү ясаганнан соң, чыгыш ясаучы сүзләрдән, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча кабат чыгыш ясау хокукыннан мәхрүм ителә.

5. Сессиядә чыгыш ясаучы фикер алышу темасын сакларга һәм чыгыш ясауның вакытлы регламентын үтәргә тиеш. Чыгыш ясаучы темадан кире кагылса яки чыгыш ясау өчен бирелгән вакыттан артып китсә, рәислек итүче аңа кисәтү ясарга хокуклы.

6. Әгәр чыгыш ясаучы чыгыш ясау өчен үзенә бирелгән вакытны арттырса яки фикер алышкан мәсьәлә буенча чыгыш ясамаса, рәислек бер кисәтүдән соң аның сүзләрен юкка чыгара.

7. Жирлек Советы депутатлары булмаган затлар, сессияне алып бару тәртибен тупас бозу очрагында, рәислек итүченең телдән күрсәтмәсе буенча сессияне үткөрү

залыннан чыгарылырга мөмкин.

18 статья. Сорауларны карауны күчерү

1. Жирлек Советы карары буенча сессиянең көн тәртибендәге мәсьәләләрне карау даими комиссияләр утырышына күчерелергә мөмкин. Даими комиссияләр тарафыннан эшләнгән нәтижеләр, рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр сессиянең яңарышы турында жирлек Советы тарафыннан хәбәр ителә.

2. Жирлек Советы карары буенча бу мәсьәлә яқындагы сессияләрнең берсенә күчерелергә мөмкин.

V бүлек. ТАВЫШ БИРҮ ҺӘМ КАРАРЛАР КАБУЛ ИТҮ

19 статья. Тавыш бирү төрләре

1. Әгәр законнарда, жирлек Уставы, муниципаль хокукый актларда башкача билгеләнмәгән булса, карарлар ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

2. Яшерен тавыш бирүне үткөрү зарурлыгы турындагы карар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

3. Исемле тавыш бирүне үткөрү зарурлыгы турындагы карар сессиядә катнашучы депутатлар саныннан 1/2 дән артык тавыш бирсә кабул ителә.

20 статья. Ачык тавыш бирү

1. Ачык тавыш бирү үткәрелгәндә сессиядә рәислек итүче карар кабул итү өчен күпме тавыш кирәк булуын искәртә.

2. Ачык тавыш бирү нәтижеләре рәислек итүче, секретариат яки хисап комиссиясе тарафыннан исәпләнә.

21 статья. Яшерен тавыш бирү

1. Яшерен тавыш бирүне үткөрү һәм аның нәтижеләрен билгеләү өчен жирлек Советы депутатлар арасыннан ачык тавыш бирү юлы белән хисап комиссиясен сайлый. Хисап комиссиясенә кандидатлары сайланучы органнар составына яисә вазыйфаи зат вазыйфасына күрсәтелгән депутатлар керә алмый. Хисап комиссиясе үз составыннан комиссия рәисен һәм секретарен сайлый. Яшерен тавыш бирү нәтижеләрен билгеләү функцияләре сессия эше башында сайланган хисап комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

2. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр хисап комиссиясе контролендә, ул билгеләгән форма буенча һәм билгеле күләмдә эзерләнә.

3. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны уздыру тәртибе әлеге регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм хисап комиссиясе рәисе тарафыннан игълан ителә.

4. Һәр депутатка жирлек Советы тарафыннан карала торган бер мәсьәлә буенча бер бюллетень бирелә. Яшерен тавыш бирү өчен бюллетеньнәр депутатларга депутат таныклығын күрсәтү буенча депутатлар исемлеге нигезендә хисап комиссиясе әгъзалары тарафыннан бирелә.

5. Бюллетеньнәрне тутыру хисап комиссиясе билгеләгән тәртиптә яшерен тавыш бирү кабинасында башкарыла. Билгеләнмәгән формадагы бюллетеньнәр, тавыш биргән депутатның ихтыяр белдерүен дәрәс итеп билгеләргә мөмкинлек бирми торган бюллетеньнәр, ә вазыйфаи затларны сайлаганда - вазыйфага ике һәм аннан күбрәк кандидатура калдырылган яки теркәлгән бюллетеньнәр, тавыш бирү нәтижеләренә кагылмаган нинди дә булса язмалар дәрәс түгел дип санала. Бюллетеньгә кертелгән фамилияләр тавышларны санаганда исәпкә алынмый.

6. Яшерен тавыш бирү нәтижеләре турында хисап комиссиясе беркетмә төзи, аңа хисап комиссиясенең барлык әгъзалары имза сала.

7. Хисап комиссиясе доклады буенча жирлек Советы яшерен тавыш бирү нәтижеләре турында карар кабул итә.

22 статья. Исемле тавыш бирү

1. Исемле тавыш бирүне үткөрү турындагы тәкъдим белән депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә 1/2 сандагы депутатлар төркеме мәрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Исемле тавыш бирү исемле тавыш бирү бланкларын кулланып үткәрелә. Исемле тавыш бирү жирлек Советы карары буенча сессия эшендә катнашучы депутатларны сораштыру юлы белән үткәрелергә мөмкин.

3. Исемле тавыш бирү жирлек Советы органнарының, башка органнарның һәм вазыйфаи затларны сайлау (билгеләү) турындагы мәсьәлә буенча үткәрелергә тиеш түгел, аларны сайлау (билгеләү) жирлек Советы карамагына кертелгән.

4. Исемле тавыш бирү бланкы депутат тарафыннан тутырыла һәм бланк номеры, депутатның фамилиясе һәм инициаллары, тәкъдим формулировкасы, тавыш бирү нәтижәсе ("риза" яки "каршы"), депутат имзасы, тавыш бирү датасын үз эченә ала.

5. Тавыш бирү өчен тәкъдим формулировкасы законлы, бертөсле кабул ителә торган һәм кире кагуны яки тыюны үз эченә алмый торган булырга тиеш. Формулировка тәкъдим (документ проекты) авторы яки утырышта рәислек итүче диктовкасына бланкка языла

6. Бланкларда "риза", "каршы" сүзләре булырга тиеш. Тавыш бирүче ике сүзне дә калдырган яки юкка чыгарган бланк, тавышларны санаганда, гамәлдә түгел дип санала һәм исәпкә алынмый. Бланкта тавыш бирү нәтижеләрен төзәтү рәхсәт ителми.

7. Исемле тавыш бирү бланкларын хисап комиссиясе тарафыннан кабул итү жирлек советы билгеләгән вакытка кадәр башкарыла.

8. Исемле тавыш бирү нәтижеләре тавыш бирү көнендә игълан ителә. Исемле тавыш бирү нәтижеләре игълан ителгәннән соң массакуләм мәгълүмат чараларында жирлек Советы карары буенча басылырга мөмкин.

9. Тутырылган бланклар авыл жирлеге Советы аппаратында исемле тавыш бирү нәтижеләре басылып чыкканнан соң өч ай дэвамьнда саклана. Саклау срогы чыккач, исемле тавыш бирү бланклары билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарылырга тиеш.

22¹ статья. Сораштыру юлы белән тавыш бирү

1. Аерым очракларда, район Советы карарлары, район Советы депутатларын сораштыру юлы белән кабул ителергә мөмкин. Сораштыру юлы белән район Советының норматив хокукый характердагы карарлары, шулай ук район Советы утырышын чакыру, мәсьәләне район Советы утырышының көн тәртибенә кертү турында карарлар кабул ителә алмый.

2. Район Советы депутатларынан сораштыру, район Советы рәисенең язма йөкләмәсе буенча, район Советы аппаратының оештыру бүлеге тарафыннан район Советы депутатларының шәхси имзаларын жыю юлы белән башкарыла. Сорау алу кәгазенең бердәм формасы район Советы рәисе тарафыннан раслана.

3. Сораштыру үткөрү һәм аны карауга кертелгән сораштыру юлы белән карар проекты турында район Советының һәр депутаты хәбәр ителергә тиеш. Анда район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе катнашса, сораштыру үткәрелгән дип санала.

4. Сорау алу юлы белән кабул ителгән һәм район Советы рәисе кул куйган карар һәм сораштыру кәгазе район Советының киләсе утырышы беркетмәсенә теркелә. Район Советы утырышында рәислек итүче, шул ук утырышта район Советы депутатларына район Советының сораштыру юлы белән кабул ителгән

карары һәм сораштыру нәтижәләре турында хәбәр итә. Мәғлүмат беркетмә язылышының нәрсә турында башкарылуын игътибарга ала.

23 статья. Жирлек Советы карарлары кабул итү

1. Әгәр закон, жирлек Уставы, әлеге Регламентта башкасы каралмаган булса, жирлек Советы карарлары кабул ителгән дип санала.

2. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Процедура мәсьәләләренә карый:

- көн тәртибенә өстәмәләр һәм үзгәрешләр кертү;

- сессиянең эш тәртибендә үзгәрешләр;

- чыгыш ясау өчен сүз бирү;

- чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү;

- карала торган мәсьәлә буенча фикер алышуларны туктату;

- тавыш бирү ысулы, жирлек Советы сессиясен алып бару тәртибе буенча тәкъдимнәр;

- авыл жирлегә Советының икенче сессиясенә күчерү;

- сессия эшендә тәнәфес игълан итү;

- жирлек Советы сессиясен үткөрү тәртибе буенча башка мәсьәләләр.

4. Жирлек Уставын кабул итү, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар депутатларның билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

24 статья. Жирлек советының үз-үзен таркату турында карарлар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек Башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган күләмдә, язма рәвештә рәсмиләштерелгән һәм әлеге инициативаны тәкъдим иткән барлык депутатлар тарафыннан имзаланган булырга мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

- жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

- бюджет кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

- жирлек башлыгын отставкага жибөрү турындагы инициативаны карау чорында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Авыл жирлегә Советының үз-үзен таркату турындагы инициативасында үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезли торган башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлегә Советы яки авыл жирлегә Башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлегә Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында (үз-үзен таркату турындагы инициативаны кире кагу турында) карар үз-үзен таркату турындагы инициатива тәкъдим ителгән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карары яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан 2/3 тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

25 статья. Жирлек Советы карарларының үз көченә керүе һәм басылып чыгуы

1. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән карарлар жирлек Башлыгына кул кую һәм бастырып чыгару өчен жибәрелә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр законнарда, жирлек Уставында, әлеге Регламентта, карарда башкасы каралмаган булса, жирлек Башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә.

3. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар кабул ителгән вакыттан үз көченә керә.

4. Жирлек Советының салымнар һәм җыямнар турындагы хокукый актлары үз көченә керә.

5. Жирлек бюджеты турындагы карарлар үз көченә керә.

Жирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында, жирле салымнар һәм җыямнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль хокукый актлардан яки аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

6. Жирлек Советының жирлекнең Уставын кабул итү яки жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары жирлек Уставында билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

7. Кеше һәм граждандан хокукларына, ирекләренә һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы карарлар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

8. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны билгеләү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, чикләргә үзгәртү мәсьәләсе буенча тавыш бирү турындагы норматив хокукый актлар да мәҗбүри рәвештә басылып чыгарга тиеш." Югары Яхшый авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, муниципаль берәмлек Башкарма комитеты житәкчесен билгеләү турында Югары Яхшый авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге һәм аның урынбасары закон нигезендә башка актлар.

9. Жирлек Советы карарларын рәсми рәвештә бастырып чыгару, аларның текстларын МБ " Югары Яхшый авыл жирлеге территориясендә рәсми мәгълүмат стендларында халыкка житкерү, шулай ук Актаныш муниципаль районының рәсми порталында урнаштыру санала.

10. Жирлек Советы карарлары "Актаныш таңнары" газеталарында һәм башка массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга мөмкин.

11. Жирлек Советы карарлары муниципаль хокукый актларның бердәм реестрына кертелергә тиеш.

26 статья. Жирлек Советы карарларын гамәлдән чыгару, туктатып тору

1. Жирлек Советы карарлары гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булуы жирлек Советы тарафыннан, шулай ук суд тәртибендә туктатылырга мөмкин.

VI бүлек. СЕССИЯ БЕРКЕТМӘСЕ, СЕССИЯДӘ ӘЙТЕЛГӘН ТӘКЪДИМНӘР ҺӘМ ИСКӘРМӘЛӘР

27 статья. Сессия беркетмәсе

1. Жирлек Советы сессиясендә сессиянең протоколы һәм фонограммасы алып барыла.

2. Сессия беркетмәсендә түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелә:
- жирлек советы исеме, сессиянең тәртип номеры (чакырылыш чикләрендә), сессияне үткөрү датасы, вакыты һәм урыны;
  - жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саны, утырышта катнашучылар һәм булмаган депутатлар саны, шулай ук сессиядә депутатлар булмаган затлар саны;
  - сессиянең эшче органнарына сайланган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;
  - сессиянең көн тәртибе, һәр мәсьәлә буенча докладчының фамилиясе һәм өстәмә докладчы вазыйфасы;
  - фикер алышуларда чыгыш ясаган депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы, шулай ук докладчыларга һәм өстәмә докладчыларга запрос керткән яисә язмача яки телдән) сораулар биргән депутатларның фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм вазыйфасы;
  - аларны кабул итү яисә каршы алу өчен бирелгән тавышларның санын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар исемлегенә.
3. Сессия беркетмәсенә кушымта итеп бирелә:
- кабул ителгән карарлар;
  - сессиядә катнашмаган депутатлар исемлегенә, сәбәпләрен күрсәтеп;
  - чакырылганнар исемлегенә;
  - сессиядә рәислек итүчегә тапшырылган язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр.
4. Процедура мәсьәләләре буенча карарлар шулай ук сессия беркетмәсе текстында чагылдырыла.

28 статья. Сессия беркетмәсен рәсмиләштерү һәм саклау

1. Сессия беркетмәсе 10 көн эчендә рәсмиләштерелә. Сессия беркетмәсенә имзаланган нөсхәсе биш ел дәвамында жирлек Советы аппаратында саклана һәм билгеләнгән вакыт узганнан соң муниципаль архивка даими саклауга тапшырыла.
2. Сессия беркетмәсенә күчәрмәсе депутатларга аларның таләбе буенча танышу өчен бирелә.

VII бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ, ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ УРЫНБАСАРЫ

29 статья. Жирлек Советы органнарын сайлау

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә жирлек Советы депутатлары арасынан яшерен яисә ачык тавыш бирү юлы белән жирлек Советы вәкаләтләре вакытына сайлана. Жирлек Башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан, шул исәптән гражданныр, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гәмәлгә ашырыла.
2. Авыл жирлегенә Башлыгы сайланганнан соң жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен үтәүгә керешә.
3. Жирлек башлыгы урынбасарын, даими комиссияләрен сайлау, аларның шәхси составын сайлау, даими комиссияләр рәисләрен раслау жирлек Советы тарафыннан сессиядә башкарыла.

30 статья. Жирлек Башлыгы

1. Жирлек башлыгы жирлек Уставы һәм әлегә регламент нигезендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыра.
2. Жирлек башлыгының үз вәкаләтләре жирлек Уставы белән билгеләнә. Авыл жирлегенә башлыгы жирлек Советының эшчәнлеген оештыру өлкәсендә түбәндәге вәкаләтләргә ия:

1) жирлек халкы, дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, территориаль ижтимагый үзидарә, предприятияеләр, учреждениеләр, оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр, муниципаль берәмлекләр, халыкара оешмалар һәм муниципальара хезмәттәшлек оешмалары, башка юридик һәм физик затлар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек советын тәкъдим итә;

2) жирлек Советы сессияләрен әзерләү, жирлек советының хокукий актларында каралган чаралар үткөрү эшен оештыра;

3) даими һәм вакытлы комиссияләр, жирлек Советының башка эш органнары, шулай ук жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыра;

4) жирлек Советы, жирлек Советы аппараты эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара;

5) жирлек Советы сессияләрендә рәислек итә;

6) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә, аның структурасын һәм штат расписаниесен раслый, аппарат хезмәткәрләрен билгели һәм вазыйфадан азат итә, аппарат хезмәткәрләренә кызыксындыру һәм дисциплинар жаваплылык чараларын куллана;

7) Жирлек советы исемәннән судларда, дәүләт органнарында, ижтимагый һәм халыкара оешмаларда, хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыру, шартнамәләр төзү хокукына жирлек Советы исемәннән ышанычнамәләр бирә;

8) законнар, жирлек Уставы, жирлек советының хокукий актлары белән үзенә йөкләнгән башка хокукларны һәм бурычларны гамәлгә ашыра.

3. Жирлек башлыгы үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

31 статья. Жирлек Башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасынан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан күбрәге тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары үз вәкаләтләре булмаган яки вакытыннан алда туктатылган очракта жирлек башлыгы вазифаларын башкара

5. Авыл жирлеге башлыгы урынбасары, жирлек Башлыгы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган авыл жирлеге Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

32 статья. Жирлек Советының даими комиссияләре

1. Жирлек Советы каравына кертелә торган мәсьәләләргә алдан карау һәм әзерләү өчен жирлек Советы компетенциясендә булган мәсьәләләр буенча даими комиссияләр төзелә.

2. Даими комиссияләр жирлек Советы вәкаләтләре вакытына төзелә. Даими комиссияләрнең саны һәм исеме жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Депутат икедән артык даими комиссия составына керә алмый.

4. Даими комиссияләргә сайлаганда, әгәр жирлек Советы тарафыннан башка карар кабул ителмәсә, тавыш бирү тулаем состав буенча үткөрелә. Даими комиссияләр составына жирлек Башлыгы, аның урынбасары сайлана алмый.

5. Даими комиссияләр үз составыннан рәисне, комиссия секретарен, ә кирәк очракта даими комиссия рәисе урынбасарын ачык тавыш бирү юлы белән сайлыйлар. Даими комиссияләр рәисләре жирлек Советы тарафыннан раслана.

6. Аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча даими комиссия

хокуклы:

- жирлек Советы карары проекты буенча бәяләмә бирергә;
- жирлек Советы каравына жирлек Башлыгының аерым компетенциясенә керә торган кандидатуралардан тыш, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә яисә сайлана торган вазыйфага кандидатура тәкъдим итәргә;
- жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының хисапларын тыңлау;
- жирлек Советының чираттан тыш сессиясен чакыру турында тәкъдимнәр кертергә;
- жирлек советы компетенциясе кысаларында башка вәкаләтләрне жирлек Советы кушуы буенча гамәлгә ашырырга.

7. Жирлек советының даими комиссиясе рәисе:

- комиссия эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра;
- комиссия утырышларын алып бара;
- жирлек Советының башка комиссияләре, жирлек Башлыгы, Башкарма комитет, жирлек территориясендә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, массакуләм мәгълүмат чаралары белән үзара бәйләнештә комиссияне тәкъдим итә;
- комиссия карарларына кул куя;
- жирлек Советы сессияләрендә комиссия тарафыннан кабул ителгән карарлар, аның нәтижәләре һәм тәкъдимнәре турында хәбәр итә.

8. Даими комиссияләр утырышы графигы жирлек Башлыгының хокукый актында билгеләнгән вәкаләтләрне бүлү нигезендә жирлек башлыгы урынбасары тарафыннан раслана.

9. Жирлек советының даими комиссиясе утырышы, әгәр анда комиссия составының кимендә 1/2 се катнашса, тулы хокуклы була.

Комиссия карары комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Берничә даими комиссиянең уртак утырышларын уздырганда карар һәр комиссия әгъзаларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

10. Даими комиссия утырышлары, кагыйдә буларак, даими комиссия карары белән башкача билгеләнмәгән булса, ачык булып тора. Даими комиссияләр үз эшләренә дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр вәкилләрен, белгечләрен, галимнәрне, экспертларны, гражданнырны чакырырга хокуклы.

11. Даими комиссия утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән жирлек Советы депутатлары, аның составына кермәгән авыл жирлегә Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

12. Жирлек Советы даими комиссияләр эше турындагы хисапларны елына кимендә 1 тапкыр карый.

33 статья. Вакытлы комиссияләр, жирлек Советының башка органнары

1. Жирлек советы депутатлардан вакытлы комиссияләр, шулай ук эшче, эксперт, киңәшмә төркемнәре төзәргә хокуклы. Вакытлы комиссияләр составына Башкарма комитетның вазифаи затлары, ижтимагый берләшмәләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы кертеләргә мөмкин.

2. Вакытлы комиссияләренәң бурычлары һәм эшчәнлек тәртибе жирлек Советы тарафыннан аларны төзегәндә билгеләнә.

34 статья. Депутатлар берләшмәләре

1. Депутатлар максатчан, территориаль, партия яки башка билгеләр буенча даими һәм вакытлы депутат берләшмәләренә (төркемнәргә, депутат берләшмәләренә һәм эшчәнлекнең башка рәвешләренә) берләшергә хокуклы.

2. Депутат берләшмәләренә җирлек Советына үз оешуы турында язмача хәбәр итәләр.

3. Депутат берләшмәләре эшендә җирлек Башлыгы, аның урынбасары катнаша ала.

VIII бүлек. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫНДА ЗАКОН ЧЫГАРУ ИНИЦИАТИВАСЫ ХОКУКЫН ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

35 статья. Закон чыгару инициативасы хокукы

1. Җирлек советы Татарстан Республикасы Конституциясенә 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукына ия.

2. Җирлек Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

36 статья. Закон проектын кертү турында карар кабул итү

1. Закон проектын Дәүләт Советына кертү турындагы карар, закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру тәртибендә, җирлек Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле карар белән рәсмиләштерелә.

2. Җирлек Советы карарында җирлек Советы закон проектын комитетларда һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында караганда кемгә тапшырырга куша, конкрет күрсәтелә.

3. Дәүләт Советына кертү өчен әзерләнгән закон проекты, өстәмә материаллар һәм җирлек Советы карары белән, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенә жиберелә.

IX бүлек. КОНТРОЛЬ ФУНКЦИЯЛӘРНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ

37 статья. Җирлек Советының контроль функцияләрен гамәлгә ашыру тәртибе

1. Авыл җирлеге Уставы нигезендә җирлек Советы Устав нигезләмәләренә үтәләшкән, җирлек бюджеты үтәләшкән контрольдә тотала.

2. Җирлек Уставын, җирлек Советының норматив актларын, җирлек бюджетын үтәү тәртибен закон белән билгеләнгән тәртипне бозу фактлары ачыкланган очракта, җирлек Советы әлеге фактларны тикшерә.

3. Тикшерү үткөрү инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин:

- Җирлек Башлыгы, аның урынбасары;
- үз компетенциясе нигезендә даими комиссия;
- 10 кешедән ким булмаган депутатлар төркеме.

4. Җирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару өчен депутатлар арасынан вакытлыча контроль комиссияләр төзелә. Саны һәм персонал составы, контроль комиссиясенә вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә максатлары һәм бурычлары, аның барлыкка килү вакыты җирлек Советы карары белән билгеләнә.

5. Үткөрелгән тикшерү нәтижеләре турында комиссия җирлек Советына хәбәр итә.

38 статья. Вакытлы контроль комиссияләр

1. Контроль комиссиясенә сан һәм персонал составы буенча тәкъдимнәр җирлек Советы, аның урынбасары, даими комиссияләр, җирлек Советы депутатлары тарафыннан кертелә ала.

2. Тикшерү комиссиясе составында тикшерү үткөрү турында тәкъдим керткән депутатлар саны комиссия әгъзаларының гомуми саныннан 1/3 дән артмаска тиеш.

Әгәр комиссия биш депутаттан да артмаган күләмдә төзелә икән, тикшерү инициативасы белән чыккан депутатлар төркемнән контроль комиссиягә бер депутат керә.

3. Контроль комиссия, законнарда билгеләнгән чикләүләрне исәпкә алып, тикшерү үткөрү өчен кирәкле белешмәләр һәм документлар бирүне сорап, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә аларның вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә хокуклы.

4. Тикшерү комиссиясенә эшчәнлек вакыты, әгәр жирлек Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса, ул барлыкка килгән мизгелдән ике айдан да артмака тиеш. Бу вакыт эчендә комиссия үз бәяләмәсен яки докладын әзерләргә һәм жирлек Советына тапшырырга тиеш. Контроль комиссиясенә эшчәнлегә жирлек Советы тарафыннан тәкъдим ителгән бәяләмә яки комиссия доклады буенча карар кабул ителгән мизгелдән туктатыла.

Х бүлек ЖИРЛЕК СОВЕТЫ ДЕПУТАТЫ

39 статья. Депутат эшчәнлегә формалары

1. Депутат эшчәнлегенә формалары булып тора:

- жирлек Советы сессияләрендә катнашу;
- комиссияләр, башка авыл жирлегә органнары эшендә катнашу;
- депутат запросын кертү;
- депутат мөрәжәгәте;
- жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган муниципаль берәмлекнең хокукий актлары проектларын эшләүдә катнашу;
- Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә жирлек Советы тарафыннан кертелә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эшләүдә катнашу;
- сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, сайлаучыларга үз эшчәнлекләре һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат бирү;
- жирле референдумнар, ачык тыңлаулар, жыелышлар, конференцияләр һәм сораштырулар оештыруда һәм үткөрүдә катнашу;
- территориаль ижтимагый үзидарәне оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, жирлек Уставы, муниципаль хокукий актларда каралган башка рәвешләрдә дә башкара ала.

3. Депутатларның алар тарафыннан депутат вәкаләтләре, жирлек Советы һәм аның органнарының карарлары һәм күрсәтмәләре үтәләше турында хисаплары жирлек Советы тарафыннан тыңлана.

40 статья. Жирлек Советы депутаты жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләр

1. Депутат, жирле үзидарәнең коллегияль органы әгъзасы буларак, аның жирлек советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәэмин итүче бөтен хокукка ия.

2. Жирлек советы депутатның сайлау округында, жирлек Советында эше, жирлек Советы, аның органнарының карарлары һәм күрсәтмәләренә үтәләше турында хәбәрән тыңларга хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, депутатка жирле үзидарә органнары эшчәнлегә, социаль-икътисадый үсеш программасын үтәүнең барышы, депутатның тәнкийди кисәтүләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында мәгълүмат бирәләр, депутат тарафыннан законнарны, муниципаль берәмлекләренә вәкилләккә

органнары эш тәжрибәсен, жәмәгәтчылек фикерен өйрәнүгә ярдәм итәләр.

41 статья. Депутатның жирлек Советында, аның органнарында эшләве

1. Депутат жирлек Советы һәм ул әгъзасы булган даими комиссияләр тарафыннан карала торган барлык мәсьәләләр буенча хәлиткеч тавыш бирү хокукыннан файдалана.

2. Депутат жирлек Советының барлык сессияләрендә, даими комиссияләрдә, жирлек Советының башка органнарында шәхсән үзе катнашырга тиеш.

Авыл жирлеге Советы сессияләрендә, яки даими комиссиядә катнашу мөмкин булмаса, депутат бу хакта алдан ук жирлек Советына, комиссия рәисенә хәбәр итә.

3. Депутат жирлек Советы сессияләрендә хокукы:

1) жирлек Советында комиссиядә һәм тиешле вазифаларга сайларга һәм сайланырга;

2) Совет тарафыннан төзелә торган органнарның һәм жирлек Советы тарафыннан сайлана яисә билгеләнә торган вазыйфаи затларның кандидатуралары буенча фикер әйтергә;

3) жирлек Советы тарафыннан карау өчен сораулар бирергә;

4) сессияләрдә карау өчен жирлек Советының хокукый актлары проектларын кертергә;

5) көн тәртибе, фикер алышына торган мәсьәләләргә карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр, карарлар проектларына һәм жирлек Советының башка актларына төзәтмәләр кертергә;

6) жирлек Советы сессиясендә теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның, жирлек Советына хисап бирүче яисә контрольдә тотылган затның чираттан тыш хисабын яки мәгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергә;

7) фикер алышуларда билгеләнгән тәртиптә катнашырга;

8) үз тәкъдимнәрен нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмә бирергә;

9) жирлек Советы сессияләрендә, аның фикеренчә, иҗтимагый әһәмияткә ия булган гражданның мөрәҗәгәтләрен игълан итәргә;

10) жирлек Советы тарафыннан төзелә торган органнарның персонал составы һәм сайлана торган, билгеләнә яки раслана торган вазыйфаи затлар кандидатуралары буенча фикер белдерергә;

11) сессиядә чыгыш ясаучыларның чыгышлары һәм жирлек Советы сессияләре беркетмәләре белән танышу.

4. Фикер алышулар бетүгә бәйле рәвештә жирлек Советы сессиясендә чыгыш ясамаган депутат рәислек итүчегә үз чыгышының текстын, шулай ук фикер алышына торган мәсьәлә буенча язма рәвештә баян ителгән тәкъдимнәргә һәм искәртмәләргә тапшырырга хокукы.

5. Чыгышның тексты сессия беркетмәсенә кертелә һәм авыл жирлеге Советының мәгълүмат материалларында жирлек советы билгеләгән күләмдә бастырыла.

6. Жирлек Советы депутаты тарафыннан кертелгән тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы карары проектны эшләп бетергәндә тиешле даими комиссия тарафыннан карала һәм исәпкә алына.

7. Депутат жирлек Советы һәм аның органнарының үз компетенциясе кысаларында бирелгән йөкләмәләргә үтәргә тиеш.

8. Жирлек советы яки аның органнары кушуы буенча депутат жирлек Советы карарларының үтәлешен тикшерүдә катнаша.

9. Йөкләмәне үтәү нәтиҗәләре турында депутат жирлек Советына яки аның органнарына хәбәр итә.

42 статья. Депутат соравы

1. Депутатлар депутат соравы белән җирлек Башлыгына, Башкарма комитет җитәкчесенә, җирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре җитәкчеләренә, шулай ук сессиядә каралучы мәсьәләгә карамастан, авыл җирлеге Советы карамагына кертелгән мәсьәләләр буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр җитәкчеләренә һәм депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Запрос депутат яки бер төркем депутатлар тарафыннан җирлек Советы сессиясендә язма һәм телдән кертелергә мөмкин. Язма запрос махсус бланкта рәсмиләштерелә, депутат (депутатлар) тарафыннан имзалана һәм сессиядә рәислек итүче тарафыннан игълан ителә. Телдән запрослар сессия беркетмәсендә теркәлә.

3. Авыл җирлеге Башлыгы, Башкарма комитет җитәкчесе, җирле үзидарә органнары, Башкарма комитетның структур бүлекчәләре, депутат запросы мөрәжәгать иткән предприятие, учреждение җитәкчеләре сорауга телдән яки язмача җавап бирергә, кирәк булганда, җавапларны эзерләүгә - запросны игълан иткәндә рәис тарафыннан билгеләнгән срокта, ә срок билгеләнмәгән очракта - ул игълан ителгән көннән 20 көн эчендә.

Депутат (депутатлар) таләбе буенча депутат запросына җавап җирлек Советы сессиясендә игълан ителергә мөмкин.

43 статья. Депутат мөрәжәгате

1. Депутат, оештыру-хокукый формаларына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, дәүләт органнарына, җирле үзидарә органнарына, предприятиеләргә, учреждениеләргә һәм оешмаларга, җирлек территориясендә урнашкан иҗтимагый берләшмәләргә депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча тиешле вазыйфаи затларга телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат эшчәнлегә мәсьәләләре буенча депутат мөрәжәгать иткән җирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфаи затлары депутатка аның мөрәжәгатенә язмача җавап бирергә яки мөрәжәгать иткән документларны, мөрәжәгать алынганнан соң, әгәр ул өстәмә өйрәнүне яисә тикшерүне таләп итмәсә, 15 көн эчендә тапшырырга тиеш.

3. Депутатның мөрәжәгатенә бәйле рәвештә өстәмә тикшерү яки нинди дә булса мәсьәләләрне өстәмә өйрәнү зарурилыгы булганда, вазыйфаи затлар һәм әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән җитәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгате алынганнан соң 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Ахыргы җавап депутатка депутатның язма мөрәжәгате алынганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, оешмалар тарафыннан аларның оештыру-хокукый рәвешләренә, иҗтимагый берләшмәләр, аларның вазыйфаи затлары тарафыннан депутатларның мөрәжәгатьләрен карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат җирле үзидарә органнары һәм учреждениеләр тарафыннан мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләрне карауда турыдан-туры катнашырга хокуклы.

44 статья. Депутат этикасы

1. Аерым алганда, депутат, депутат этикасы нормаларын үтәргә тиеш:

1) җирлек Советында билгеләнгән халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

2) депутат эшчәнлегә белән бәйле булмаган максатларда Федераль закон тарафыннан конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вәкаләтләрен үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган мөгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса;

3) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелырга һәм жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә шәхсэн яки аның туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә йогынты ясау өчен депутат статусын кулланмаса;

4) депутат бурычларын объектив башкаруда шик тудырырлык тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга;

5) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый алган ситуациядә - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм аның мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга юнәлтелгән карарларын үтәргә.

2. Депутат хокуклы түгел:

1) физик һәм юридик затлардан депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә бүлөкләүләр (бүлөкләр, акчалата бүлөк, ссудалар, хезмәтләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү, башка бүлөкләүләр) алырга;

2) гамәлгә ашырыла торган вәкаләтләр чикләрендә аерым сәяси партияләргә, сайлау берләшмәләренә, шулай ук Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына сайлауларда аерым кандидатларга өстенлекне тәэмин итә торган карарлар кабул итәргә;

3) үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру процессында, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан аерым затларга, шулай ук устав (склад) капиталында депутат үз милкәндә яки катнашучы яисә әгъзасы булган оешмаларга жирле бюджет акчалары исәбеннән финанс ташламалары һәм гарантияләр бирү турындагы мәсьәләләрне хәл иткәндә, өстенлек бирергә;

4) Россия Федерациясенәң халыкара килешүләре нигезендә яисә федераль дөүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнарының чит ил партнёрлары белән килешүләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган командировкалардан тыш, физик һәм юридик затлар исәбенә депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә командировкаларга барырга;

3. Депутат этикасы бозылган очракта, депутатның үз-үзен тотышы турындагы мәсьәлә законлылык, хокук тәртибе һәм депутат этикасы мәсьәләләре буенча даими комиссия утырышында карала, шулай ук жирлек Советы сессиясенә чыгарылырга мөмкин.

XI бүлек. ДЕПУТАТЛАРНЫҢ САЙЛАУЧЫЛАР БЕЛӘН ЭШЕ

45 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшләве

1. Жирлек Советы депутаты үзенә бирелгән законнан, жирлек Уставы һәм әлеге регламенттан файдалана.

Жирлек Советы депутаты сайлаучылардан кәргән тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикаятьләренә карый, үз вәкаләтләре чикләрендә, аларда булган мәсьәләләрне дәрәс, үз вакытында хәл итәргә ярдәм итә, жәмәгатьчелек фикерен өйрәнә, жирле үзидарәнең тиешле органнарына, ә кирәк булганда башка дөүләт һәм ижтимагый органнарга тәкъдимнәр кертә.

2. Жирлек Советы депутаты айга бер тапкырдан да ким булмаган санда сайлаучыларны кабул итә. Гражданнырны кабул итү графигы, кабул итү датасын, вакытын һәм урынын күрсәтеп, квартал саен жирле массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга, шулай ук муниципаль берәмлекнең ресми порталында урнаштырылырга тиеш.

3. Депутат ел саен сайлаучыларга һәм жирлек Советына үз эшчәнлекләре турында хисап бирә.

4. Жирлек Советы депутаты сайлаучыларга үз эшчәнлекләре турында алар белән очрашулар вакытында хәбәр итә.

46 статья. Депутатның сайлаучылар белән эшен оештыру

1. Жирлек Башлыгы һәм аның урынбасары жирлек Советы депутатына депутатның вәкаләтләрән гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлегендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр.

2. Жирлек Советы аппараты депутатның сайлаучылар белән эшләвен оештыру өчен матди-техник шартлар тәэмин итә.

3. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда ярдәм итү өчен депутат жәмәгать башлангычларында эшләүче муниципаль хезмәткәрләр булмаган ярдәмчеләргә ия булырга хокуклы. Депутат ярдәмчеләре эшчәнлегенә хокукый статусы, хокуклары һәм бурычлары, башка мәсьәләләре жирлек советының хокукый актлары белән билгеләнә.

XII бүлек. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

47 статья. Авыл жирлеге Советы эше турында мәгълүмат

1. Жирлек Советы, даими комиссияләр, башка органнар, жирлек Советы депутатлары эшчәнлегенә жирле массакүләм мәгълүмат чараларында, муниципаль берәмлекнең рәсми порталында яктыртыла.

2. Жирлек Советы елга бер тапкыр массакүләм мәгълүмат чараларында үз эшчәнлегенә турында отчетлар бастыра.

48 статья. Регламентның үтәлешен контрольдә тоту

Әлеге регламентның үтәлешен контрольдә тоту жирлек Башлыгы, аның урынбасары тарафыннан башкарыла.

49 статья. Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр

Әлеге Регламентка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар жирлек Башлыгы, аның урынбасары, депутатлар, даими комиссияләр инициативасы белән депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

50 статья. Югары әзерлек режимы, гадәттән тыш хәл режимы, чикләү чаралары (карантин), гадәттән тыш яки хәрби хәл чорында район Советының эш үзенчәлекләре

1 бүлек.

1. Татарстан Республикасы территориясендә яисә Актаныш районы территориясендә гадәттән тыш хәлләр, гадәттән тыш хәлләр режимы, чикләү чаралары (карантин), район Советы рәисе карары белән гадәттән тыш яки хәрби хәл кертелгән чорда район Советының, шул исәптән аның аппаратының (алга таба - аерым эшчәнлек тәртибе) эшчәнлегенә тәртибе билгеләнә ала.

2. Әлеге Регламентның район Советы, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларын, тыңлаулар, тавыш бирү һәм аларга карарлар кабул итү өлешендә әлеге Регламентның аерым тәртибен билгеләгәндә әлеге бүлектә билгеләнгән үзенчәлекләргә исәпкә алып кулланыла.

3. Район Советы утырышлары, комитетлары һәм комиссияләре эшчәнлегенә махсус тәртибе гамәлдә булган чорда, элемтә мәгълүмат-телекоммуникация чөптәрдән кулланып, видеоконференцәлемтә рәвешендә (алга таба - район Советы, комитет, район Советы комиссиясенә дистанцион формада утырышы) үткәрелә ала.

2 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион формада уздыру турында карар район Советы рәисе, район Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышы - комитет рәисе, комиссия рәисе тарафыннан кабул ителә.

2. Район Советы, комитеты, район Советы комиссиясе утырышында районның күрсәтелгән органнары әгъзалары булмаган затларның дистанцион формасында катнашу, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль норматив-хокукый актлар таләпләрен исәпкә алып, район Советы рәисе, комитет рәисе, район Советы комиссиясе карары буенча гамәлгә ашырыла.

3. Район Советы, комитет, район комиссиясе утырышын дистанцион рәвештә уздырганда карала торган мәсьәлә буенча карар сорашып тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

3 бүлек.

1. Эшчәнлекнең аерым тәртибе гамәлдә булган чорда, аерым очракларда, кичектерүне түзеп тормаучыларда, район Советы, район Советы комиссиясенә аларны алып баруга кертелгән мәсьәләләр буенча карарларында депутатларны, комитетны, комиссияләренә сораштыру юлы белән тавыш бирү юлы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Депутатларны сораштыру юлы белән тавыш бирү шушы Регламентның 23¹ статьясында каралган тәртиптә район Советы рәисе карары буенча үткәрелә. Тавыш бирү комитет депутатларыннан сораштыру юлы белән, комиссияләр тиешле комитет рәисе карары буенча үткәрелә һәм сораштыру кәгазьләреннән файдаланып гамәлгә ашырыла, аларда комитет әгъзасы, һәр мәсьәлә буенча комиссия позициясе чагыла. Депутатлар, комитет, комиссия депутатлары арасында үткәрелгән сораштыру кәгазе район Советына, шул исәптән электрон элементә чараларын кулланып, жиберелергә мөмкин.

4 бүлек.

1. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турында карар район Советы Президиумы тарафыннан кабул ителә. Утырышны дистанцион рәвештә уздыру турындагы карарда күрсәтелгән утырышка чакырылган затлар исемлегә билгеләнергә мөмкин. Дистанцион формада район Советы утырышында катнашу мөмкинлеге Актаныш муниципаль районы Башлыгына, Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты житекчесенә, Татарстан Республикасы Актаныш районы прокурорына мәжбүри тәртиптә тәэмин ителә.

2. Район Советы утырышын дистанцион рәвештә уздыру турындагы мөгълүмат кичекмәстән район Советы депутатларына жиберелә һәм “Интернет” челтәрәндә район Советының рәсми сайтында урнаштырыла.

3. Район Советы утырышында карарлар дистанцион формада электрон системадан файдаланмыйча ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавыш бирү, сорауларга язылу, чыгышка язылу утырышта катнашучы депутатлардан сораштыру (район Советы депутатлары билгеләгән башка ысуллар белән, дистанцион рәвештә утырыш башында) юлы белән үткәрелә.

4. Район Советы утырышын дистанцион формада трансляцияләү «Интернет» челтәрәндәге район Советының рәсми сайтында һәм, кирәк булганда, «Интернет» челтәрәндәге башка мөгълүмати ресурсларда башкарыла.

5. Район Советы карары буенча чакырылган затлар, элементәнең мөгълүмат-телекоммуникация челтәрләрен кулланып, район Советы утырышында дистанцион рәвештә катнаша ала.

5 бүлек.

1. Район Советы, комитеты, комиссия утырышын үткәргәндә, дистанцион формада утырыш беркетмәсе рәсмиләштерелә, утырышта рәислек итүче тарафыннан имзалана.

2. Район Советы утырышы, комитеты, район Советы комиссиясе, парламент тыңлаулары беркетмәсенә, дистанцион рәвештә, утырышны уздырганда, утырышны башлап жиберү һәм төгәлләгәндә кулланыла торган программа чаралары турында белешмәләр, шулай ук әлеге Регламентта каралган башка белешмәләр кертелә. Беркетмәгә утырышның аудио - һәм видеоязмасы теркәлә.